

IMIESŁÓW PRZYSŁÓWKOWY WSPÓŁCZESNY I UPRZEDNI / PRESENT AND ANTERIOR ADVERBIAL PARTICIPLE / DAS ADVERBIALPARTIZIP DER GLEICHZEITIGKEIT UND DER VORZEITIGKEIT

Reguły tworzenia imiesłów przysłówkowych współczesnych / The construction of the present adverbial participles / Bildung der Adverbialpartizipien der Gleichzeitigkeit. Imiesłów przysłówkowy współczesny tworzymy tylko od czasowników niedokonanych. Imiesłów ten nie odmienia się. / The present adverbial participle is constructed only on the basis of imperfective verbs. This type of participle is not inflected. / Das Adverbialpartizip der Gleichzeitigkeit wird nur von unvollendeten Verben gebildet. Diese Form wird nicht gebeugt.

KONIUGACJA I CONJUGATION I KONJUGATION I	KONIUGACJA II CONJUGATION II KONJUGATION II	KONIUGACJA IIIa CONJUGATION IIIa KONJUGATION IIIa	KONIUGACJA IIIb CONJUGATION IIIb KONJUGATION IIIb
 <i>pisać</i>	 <i>liczyć</i>	 <i>czytać</i>	 <i>jeść</i>
3 os. lm cz. teraźniejszego 3 rd pers. pl. pres. t. 3. Pers. Pl. Präs. <i>oni, one – pisz-ą</i>	3 os. lm cz. teraźniejszego 3 rd pers. pl. pres. t. 3. Pers. Pl. Präs. <i>oni, one – licz-ą</i>	3 os. lm cz. teraźniejszego 3 rd pers. pl. pres. t. 3. Pers. Pl. Präs. <i>oni, one – czytaj-ą</i>	3 os. lm cz. teraźniejszego 3 rd pers. pl. pres. t. 3. Pers. Pl. Präs. <i>oni, one – jedz-ą</i>
↓	↓	↓	↓
pisz-ąc	licz-ąc	czytaj-ąc	jedz-ąc

Uwaga / Attention / Achtung: *być* → *oni, one – będą* (cz. przyszły) → *będąc*

Reguły tworzenia imiesłów przysłówkowych uprzednich / The construction of the anterior adverbial participle / Bildung der Adverbialpartizipien der Vorzeitigkeit. Imiesłów przysłówkowy uprzedni tworzymy tylko od czasowników dokonanych. Imiesłów ten nie odmienia się. / The anterior adverbial participle is constructed only on the basis of perfective verbs. This type of participle is not inflected. / Das Adverbialpartizip der Vorzeitigkeit wird nur von vollendeten Verben gebildet. Diese Form wird nicht gebeugt.

KONIUGACJA I CONJUGATION I KONJUGATION I	KONIUGACJA II CONJUGATION II KONJUGATION II	KONIUGACJA IIIa CONJUGATION IIIa KONJUGATION IIIa	KONIUGACJA IIIb CONJUGATION IIIb KONJUGATION IIIb
 <i>napisać</i>	 <i>policzyć</i>	 <i>przeczytać</i>	 <i>zjeść</i>
3 os. lp r. m. cz. przeszłego 3 rd pers. sing. masc. past t. 3. Pers. Sg. m. Prät. <i>on – napisa-l</i>	3 os. lp r. m. cz. przeszłego 3 rd pers. sing. masc. past t. 3. Pers. Sg. m. Prät. <i>on – policzy-l</i>	3 os. lp r. m. cz. przeszłego 3 rd pers. sing. masc. past t. 3. Pers. Sg. m. Prät. <i>on – przeczyta-l</i>	3 os. lp r. m. cz. przeszłego 3 rd pers. sing. masc. past t. 3. Pers. Sg. m. Prät. <i>on – zjad-l</i>
↓	↓	↓	↓
napisa-wszy	policzy-wszy	przeczyta-wszy	zjad-lszy

Uwaga / Attention / Achtung:

temat zakończony na samogłoskę: / verb stem ending with a vowel: / Verbstamm endet auf Vokal: (-V-) + **-wszy**

temat zakończony na spółgłoskę: / verb stem ending with a consonant: / Verbstamm endet auf Konsonant: (-C-) + **-wszy**

Zasady użycia i znaczenie imiesłów przysłówkowych współczesnych i uprzednich / The use and meaning of present and anterior adverbial participles / Anwendung und Bedeutung der Adverbialpartizipien der Gleichzeitigkeit und der Vorzeitigkeit

1. Konstrukcje z imiesłowami przysłówkowymi nigdy nie występują samodzielnie; zawsze wchodzi w skład wypowiedzenia złożonego, które nazywamy wtedy wypowiedzeniem złożonym z **imiesłowowym równoważnikiem zdania**. / Constructions with adverbial participles never occur independently; they always constitute a part of complex forms of expression, and we refer to them as **participial clause equivalents**. Konstruktionen mit den Adverbialpartizipien treten niemals alleine auf, sie sind immer ein Teil einer komplexen Aussage, die wir dann als komplexe Aussage mit partizipellem Satzäquivalent bezeichnen.

*Czytając książkę, piłem herbatę z cytryną.
Przeczytawszy książkę, poszedłem do kina.*

2. Oba imiesłowy przysłówkowe mają znaczenie czynne, tzn. wskazują na czynność lub stan tego, co oznacza podmiot (wykonawca czynności, subiekt). / Both adverbial participles have an active meaning, i.e. they denote the action or the state of the sentence subject. / Beide Partizipien haben eine aktive Bedeutung, d.h. sie bezeichnen die Tätigkeit oder den Zustand dessen, was das Substantiv bezeichnet.

3. Imiesłów przysłówkowy współczesny oznacza czynność (akcję), która odbywa się równocześnie z inną czynnością (akcją), o której mowa w zdaniu a wyrażoną przez osobową formę czasownika. / The present adverbial participle denotes an activity performed simultaneously with the activity encoded by the personal form of a verb. / Das Adverbialpartizip der Gleichzeitigkeit bezeichnet eine Tätigkeit (Handlung), die gleichzeitig mit einer anderen Tätigkeit geschieht, die im Satz angegeben wird und die durch die Personalform des Verbs bezeichnet wird.

	<i>Jadła chipsy, oglądając telewizję. Jedząc chipsy, oglądała telewizję.</i>	⇒ Jadła chipsy i oglądała telewizję jednocześnie.
---	--	---

4. Imiesłów przysłówkowy uprzedni oznacza czynność (akcję), która odbyła się wcześniej niż inna czynność (akcja), o której mowa w zdaniu i wyrażoną osobową formą czasownika. / The anterior adverbial participle denotes an activity performed prior to the activity encoded by the personal form of a verb. / Das Adverbialpartizip der Vorzeitigkeit bezeichnet eine Tätigkeit (Handlung), die vor einer anderen Tätigkeit (Handlung) stattfand, die im Satz genannt wird und die von der Personalform des Verbs bezeichnet wird.

	<i>Wróciwszy do domu, zjadła obiad.</i>	⇒ Najpierw wróciła do domu, a potem zjadła obiad.
---	---	---

5. Imiesłów przysłówkowy współczesny może oznaczać czynność (akcję) teraźniejszą, przeszłą lub przyszłą. / The present adverbial participle may refer to a past, present or future activity. / Das Adverbialpartizip der Gleichzeitigkeit kann eine gegenwärtige, vergangene oder zukunftsgerichtete Tätigkeit (Handlung) bezeichnen.

	<i>Czytając książkę, robię notatki. Czytając książkę, robiłem notatki. Czytając książkę, będę robił notatki.</i>	⇒ czas teraźniejszy / present tense / Präsens ⇒ czas przeszły / past tense / Präteritum ⇒ czas przyszły / future tense / Futur
---	--	--

6. Imiesłów przysłówkowy uprzedni oznacza czynność zakończoną w przeszłości. / The anterior adverbial participle refers to an activity completed in the past. / Das Adverbialpartizip der Vorzeitigkeit bezeichnet eine in der Vergangenheit abgeschlossene Tätigkeit.

	<i>Przeczytawszy książkę, robiłem notatki.</i>	⇒ czas przeszły / past tense / Präteritum
---	--	---

7. Imiesłów przysłówkowy współczesny i uprzedni muszą odnosić się do tego samego podmiotu (wykonawcy czynności) co osobowa forma czasownika. Jest to **zasada tożsamości podmiotu**. Reguła ta wyklucza użycie strony biernej w zdaniu nadrzędnym. / The present and anterior adverbial participle must refer to the same subject (performer of action) as the inflected form of the verb. This is the **principle of sameness of the subject**. This principle excludes the use of passive voice in the main clause. / Das Adverbialpartizip der Gleichzeitigkeit und das Averbialpartizip der Vorzeitigkeit müssen sich auf dasselbe Subjekt (Agens) beziehen, wie die Personalform des Verbs. Diese Regel schließt die Verwendung des Passivs im Hauptsatz aus.

<i>Oglądając telewizję, Anna jadła chipsy. Przeczytawszy książkę, Jerzy poszedł do kina.</i>	⇒ to Anna oglądała telewizję i Anna jadła chipsy ⇒ to Jerzy przeczytał książkę i Jerzy poszedł do kina
--	---

Transformacje z użyciem imiesłowów przysłówkowych współczesnych / Transformations with the application of present adverbial participles / Transformationen mit den Adverbialpartizipien der Gleichzeitigkeit

Imiesłów przysłówkowy współczesny wraz z odnoszącymi się do niego wyrazami zastępuje zdanie **podrządne okolicznikowe czasu** (rozpoczynające się od spójników *kiedy, gdy* itp.), **przyczyny** (rozpoczynające się od spójnika *ponieważ*), rzadziej **sposobu** lub **jedno ze zdań współrzędnych łącznych** połączonych spójnikami *i, oraz, a* lub bezspójnikowych. /

The present adverbial participle, together with the related words, replaces adverbial clauses of time (starting with *kiedy, gdy*, etc.), clauses of cause (starting with *ponieważ*), less frequently also clauses of manner or one of coordinated clauses, connected with conjunctions *i, oraz, a*, or without a conjunction. /

Das Adverbialpartizip der Gleichzeitigkeit, zusammen mit den es bezeichnenden Wörtern, ersetzt den Temporalnebensatz (der mit *kiedy, gdy* u.ä. beginnt), Kausalnebensatz (der mit *ponieważ* beginnt), seltener den Modalsatz oder eine der komplexen Satzverbindungen mit den Konjunktionen *i, oraz, a* oder konjunktionslose Sätze.

<p><i>Sprzątałam pokój i słuchałam muzyki.</i> (zdanie współrzędne łączne / coordinate clause / kopolative Satzverbindung) <i>Sprzątając pokój, słuchałam muzyki.</i> (imiesłowowy równoważnik zdania współrzędne / participial equivalent of the coordinate clause / Satzvertreter mit Partizip der Gleichzeitigkeit in einer Satzverbindung)</p>
<p><i>Kiedy czytał książkę, robił notatki.</i> (zdanie podrzędne okolicznikowe czasu / subordinate adverbial clause of time / Satzgefüge mit Temporalatz) <i>Czytając książkę, robił notatki.</i> (imiesłowowy równoważnik zdania okolicznikowego czasu / participial equivalent of the adverbial clause of time / Satzvertreter mit Partizip der Gleichzeitigkeit im Temporalatz)</p>
<p><i>Ponieważ nie mógł znaleźć pracy, wyjechał za granicę.</i> (zdanie podrzędne okolicznikowe przyczyny / subordinate adverbial clause of cause / Satzgefüge mit Kausalatz) <i>Nie mogąc znaleźć pracy, wyjechał za granicę.</i> (imiesłowowy równoważnik zdania okolicznikowego przyczyny / participial equivalent of the adverbial clause of cause / Satzvertreter mit Partizip der Gleichzeitigkeit im Kausalatz)</p>
<p><i>Rolnicy protestowali w ten sposób, że blokowali drogi.</i> (zdanie podrzędne okolicznikowe sposobu / subordinate adverbial clause of manner / Satzgefüge mit Modalsatz) <i>Rolnicy protestowali, blokując drogi.</i> (imiesłowowy równoważnik zdania okolicznikowego sposobu / participial equivalent of the adverbial clause of manner / Satzvertreter mit Partizip der Gleichzeitigkeit im Modalsatz)</p>

Transformacje z użyciem imiesłowów przysłówkowych uprzednich / Transformations with the application of anterior adverbial participles / Transformationen mit den Adverbialpartizipien der Vorzeitigkeit

Imiesłów przysłówkowy uprzedni wraz z odnoszącymi się do niego wyrazami zastępuje zdanie **podrządne okolicznikowe czasu** (rozpoczynające się od spójników *kiedy, gdy* itp.) lub **jedno ze zdań współrzędnych** zawierające określenia wskazujące na nierównoczesność czynności (akcji), o którym mowa w zdaniach składowych, typu: *potem, później, następnie, po czym*; przy czym przy transformacji na imiesłowowy równoważnik zdania określenia te wraz z towarzyszącymi im ewentualnie spójnikami podlegają elizji, tj. usunięciu). /

The anterior adverbial participle together with related words replaces adverbial clauses of time (starting with *kiedy, gdy*, etc.), or one of coordinated clauses containing expressions pointing to non-simultaneity of the actions mentioned in them, such as *potem, później, następnie, po czym*; during such a transformation those expressions, together with collocated conjunctions, undergo elision (deletion). /

Das Adverbialpartizip der Vorzeitigkeit mit den es bezeichnenden Wörtern ersetzt den Temporalnebensatz (beginnt mit *kiedy, gdy*) oder eine der komplexen Satzverbindungen mit Zeitbestimmungswörtern, die auf die Ungeichzeitigkeit mehrerer Tätigkeiten hinweist, wie *potem, później, następnie, po czym*. Dabei werden diese Bezeichnungen infolge der Transformation ins partizipiale Satzäquivalente zusammen mit den sie bezeichnenden Konjunktionen ausgelassen.

<p><i>Gdy usłyszał pukanie, podszedł do drzwi.</i> (zdanie podrzędne okolicznikowe czasu / subordinate adverbial clause of time / Satzgefüge mit Temporalatz) <i>Usłyszawszy pukanie, podszedł do drzwi.</i> (imiesłowowy równoważnik zdania okolicznikowego czasu / participial equivalent of the adverbial clause of time / Satzvertreter mit Partizip der Vorzeitigkeit im Temporalatz)</p>
<p><i>Zjadła kolację, po czym poszła spać.</i> (zdanie współrzędne łączne / coordinate clause / kopolative Satzverbindung) <i>Zjadłszy kolację, poszła spać.</i> (imiesłowowy równoważnik zdania współrzędne łączne / participial equivalent of the coordinate clause / Satzvertreter mit Partizip der Vorzeitigkeit in einer kopolativen Satzverbindung)</p>
<p><i>Zjął kapelusz, a następnie uklonił się wszystkim.</i> (zdanie współrzędne łączne / coordinate clause / kopolative Satzverbindung) <i>Zjąwszy kapelusz, uklonił się wszystkim.</i> (imiesłowowy równoważnik zdania współrzędne łączne / participial equivalent of the coordinate clause / Satzvertreter mit Partizip der Vorzeitigkeit in einer kopolativen Satzverbindung)</p>
<p><i>Wziął pryznic i później ogolił się.</i> (zdanie współrzędne łączne / coordinate clause / kopolative Satzverbindung) <i>Wziąwszy pryznic, ogolił się.</i> (imiesłowowy równoważnik zdania współrzędne łączne / participial equivalent of the coordinate clause / Satzvertreter mit Partizip der Vorzeitigkeit in einer kopolativen Satzverbindung)</p>

Uwaga / Attention / Achtung:

Imiesłowowy równoważnik zdania połączony jest z drugim zdaniem składowym zawsze bezspójnikowo, dlatego dokonując transformacji zdania złożonego podrzędnie lub współrzędnie na wypowiedzenie z imiesłowowym równoważnikiem zdania, trzeba pamiętać o usunięciu spójnika. Ponadto, należy pamiętać, że imiesłowowy równoważnik zdania zawsze oddzielamy od reszty wypowiedzenia przecinkiem, a gdy ma on postać wtrącenia, wydzielimy go przecinkami z obu stron, por.:

Participial clause equivalent is always connected to the other component clause without the use of a conjunction, so in transforming of a subordinated or coordinated clause into an adverbial clause equivalent we have to remember to delete the conjunction. Moreover, it has to be remembered that the participial clause equivalents must be separated from the other clause with a comma, and in situations when it has a form of an insertion, commas must be used on both sides, e.g.:

Das partizipiale Satzäquivalent wird mit dem zweiten Satz immer konjunktionslos verbunden, daher muss man bei jeglichen Transformationen immer die Konjunktion hinzufügen. Außerdem wird das Partizipialsatzgefüge von dem anderen Satz immer mit einem Komma abgetrennt oder es muss von beiden Seiten mit Kommata abgetrennt werden, wenn es als Einschub im Satz vorkommt:

<p><i>Kiedy niedźwiedź poczuł zapach miodu, obliznął się lakomie.</i> (zdanie podrzędne okolicznikowe czasu / subordinate adverbial clause of time / Satzgefüge mit Temporalatz) <i>Niedźwiedź poczuł zapach miodu i obliznął się lakomie.</i> (zdanie współrzędne łączne / coordinate clause / kopolative Satzverbindung)</p>	
<p>⇒ <i>Poczuwszy zapach miodu, niedźwiedź obliznął się lakomie.</i> <i>Niedźwiedź, poczuwszy zapach miodu, obliznął się lakomie.</i></p>	

IMIESŁOWY PRZYMIOTNIKOWE I PRZYSŁÓWKOWE WYBRANYCH CZASOWNIKÓW /
ADJECTIVAL AND ADVERBIAL PARTICIPLES OF SELECTED VERBS /
ADJEKTIV-PARTIZIPIEN UND ADVERBIALPARTIZIPIEN AUSGEWÄHLTER VERBEN

bezokolicznik Infinitive / Infinitiv	Imiesłów przymiotnikowy adjectival participle Adjektiv-Partizip		Imiesłów przysłówkowy adverbial participle Adverbialpartizip	
	czynny active Aktiv	bierny passive Passiv	współczesny present Gleichzeitigkeit	uprzedni anterior Vorzeitigkeit
pisać (<i>ndk</i>)	piszący	pisany	pisząc	–
napisać (<i>dk</i>)	–	napisany	–	napisa wszy
czytać (<i>ndk</i>)	czytający	czytany	czytając	–
przeczytać (<i>dk</i>)	–	przeczytany	–	przeczyta wszy
jechać (<i>ndk</i>)	jedzący	jedzony	jedząc	–
zjechać (<i>dk</i>)	–	zjedzony	–	zjad łszy
robić (<i>ndk</i>)	robiący	robiony	robiąc	–
zrobić (<i>dk</i>)	–	zrobiony	–	zrobi wszy
gotować (<i>ndk</i>)	gotujący	gotowany	gotując	–
ugotować (<i>dk</i>)	–	ugotowany	–	ugotowa wszy
myć (<i>ndk</i>)	myjący	myty	myjąc	–
umyć (<i>dk</i>)	–	umyty	–	umy wszy
kupować (<i>ndk</i>)	kupujący	kupowany	kupując	–
kupić (<i>dk</i>)	–	kupiony	–	kupi wszy
rzucać (<i>ndk</i>)	rzucający	rzucany	rzucając	–
rzucić (<i>dk</i>)	–	rzucony	–	rzuci wszy
zamykać (<i>ndk</i>)	zamykający	zamykany	zamykając	–
zamknąć (<i>dk</i>)	–	zamknięty	–	zamkną wszy
mówić (<i>ndk</i>)	mówiący	mówiony	mówiąc	–
powiedzieć (<i>dk</i>)	–	powiedziany	–	powiedzia wszy
jechać (<i>ndk</i>)	jadący	–	jadąc	–
pojechać (<i>dk</i>)	–	–	–	pojecha wszy
iść (<i>ndk</i>)	idący	–	idąc	–
pójść (<i>dk</i>)	–	–	–	poszed łszy
chodzić (<i>ndk</i>)	chodzący	chodzony	chodząc	–
wiedzieć (<i>ndk</i>)	wiedzący	–	wiedząc	–
mieć (<i>ndk</i>)	mający	–	mając	–
być (<i>ndk</i>)	będący	–	będąc	–